Vytautas KAZAKEVIČIUS

Excavation of Kejėnai cemetery

In 1999 the LIH explored the area of 250 m² (3 trenches and 12 test pits) in Kejėnai cemetery (Raseiniai district). Five cremations, eleven inhumations and remains of 2 horse skeletons were uncovered. The cremations date to the 12th-13th century whereas the inhumations with burial items – to the 14th-16th century.

Linas KVIZIKEVIČIUS

MAŽŲJŲ PAKALNIŠKIŲ KAPINYNO TYRINĖJIMAI 1998 M.

LII archeologinė ekspedicija 1998 m. gegužės mėn. vykdė archeologinius tyrinėjimus Jurbarko r., Veliuonos sen. esančiame Mažųjų Pakalniškių (AV 1961) kapinyne.

Archeologinių tyrinėjimų tikslas – patikrinti šio neaiškios chronologijos kapinyno dalį, patekusią į privačią Z. Brazauskienės namų valdą.

Apie Mažųjų Pakalniškių kapinyną archeologinėje visuomenėje sužinota 1965 m. Tais metais Veliuonos kapinyną kartu su archeologu A. Tautavičiumi tyręs M. Michelbertas sužinojo, kad Pakalniškių kaimo gyventojo P. Eimučio sodyboje kasant žvyrą buvo rasta žmonių kaulų ir keletas bronzinių apyrankių (žr. Michelbertas M. Ataskaita už vykdytus kasinėjimus 1965 m. liepos–rugpjūčio mėn. Veliuonos kapinyne, Jurbarko r., Vilnius, 1966, *LII Rankraštynas*, f. 1, Nr. 2132). Kelios apyrankės dar prieš Antrąjį pasaulinį karą buvo atiduotos senienų rinkėjui, o kitos išsimėtė.

Tais metais rugpjūčio mėn. viduryje M. Michelbertas aptartoje vietoje atliko tyrinėjimus. P. Eimučio sūnus parodė vietą, kur jis, būdamas vaikas, kasė duobę ir rado kažkokių kaulų. Ten buvo iškasta kelių kvadratinių metrų duobė, radinių nerasta. 1980 m. kapinyną lankė MMT (vadovas B. Dakanis). Tuokart buvo apklaustas P. Kučinskas. Remiantis surinktomis žiniomis, kapinynas 1980 m. lapkričio 14 d. buvo įrašytas į vietinės reikšmės archeologijos paminklų sąrašą (AV 1961). 1990 m. kapinyne vėl lankėsi MMT archeologai (vadovas S. Berulis, žr. *LII Rankraštynas*, f. 1, Nr. 1719, p. 27). P. Kučinskas (tuo metu gyveno šalia) patvirtino, kad prieš karą kapinyne rasta auksinių apyrankių ir antkaklių (žr. Berulis S. *1990 metų MMT žvalgomosios*

archeologinės ekspedicijos Jurbarko rajone ataskaita, V., 1990).

1998 m. ekspedicijos metu buvo ištirtos 25 m² dydžio 4 perkasos. Tyrinėjimų metu kapų nerasta. Perkasoje Nr. 1, armens sluoksnyje, rastas vienintelis radinys – geležinis rombo formos 12,7 cm ilgio ietigalis. Po tyrinėjimų buvo apklausinėjami vietiniai gyventojai. Pavyko gauti papildomos informacijos apie anksčiau čia rastus radinius. P. Eimutis, kurio tėvų žemėje ir buvo rasti kapai, papasakojo, kad 1927 m. tėvas Antanas, kasdamas žvyrą su savo tėvu Kasparu, rado trijų žmonių griaučius. Dveji griaučiai buvo suaugusių žmonių, o vieni trumpesni, matyt, vaiko. Ant rankų kaulų buvo po kelias apyrankes. Žvyras kastas namo pamatams cementuoti. 1932 m. tėvo brolis P. Eimutis, grįžęs iš JAV, paėmė kelias apyrankes ir atidavė Kauno miesto muziejui. Žmonių kaulai buvo sudėti į karstelį ir palaidoti kažkur sodyboje ar šalia jos. Mums antrą kartą apsilankius pas P. Eimutį, kurio buvo paprašyta pasiteirauti pas kitur gyvenantį brolį ir seserį (taip pat nedalyvavusių griaučių radime, bet vyresnių už apklaustąjį brolį Petrą, todėl geriau žinančių ir prisimenančių tuos įvykius) apie kapų radimo vietą, sužinota, kad griaučiai buvo rasti tarp P. Kučinsko šulinio ir jo buvusio namo. Paaiškėjo, kad kapų būta ten, kur buvęs ariamas laukas. Jį ariant, išsiversdavo žvyras. Todėl sumanius statyti naują namą, ten ir imta kasti žvyrą. Griaučiai pasirodę tuoj po juodžemiu. Šiuo metu šulinys ir namas tebėra. Namų valda priklauso L. Venskui.

Sprendžiant iš visų pateiktų žinių, maždaug III–V a. kapai buvo rasti plote, dabar esančiame L.Venskaus, o ne Z. Brazauskienės sklype, kuris įtrauktas į kapinyno teritoriją. Tad ateityje reikėtų atlikti papildomus archeologinius tyrinėjimus į V nuo saugomos teritorijos.

Linas KVIZIKEVIČIUS

Investigations of Mažieji Pakalniškiai cemetery in 1998

In 1998 an archaeological expedition from the LIH explored the Mažieji Pakalniškiai cemetery situated in the environs of Veliuona of Jurbarkas district. The aim of investigations was to examine the part of the cemetery of unknown chronology which is included into a private territory. Four trenches of 25 m² each were investigated. No burials were found. The only find was in the plough zone layer of area No 1 – an iron rhomboid 12,7 cm long spearhead.

Mykolas MICHELBERTAS

PAALKSNIŲ KAPINYNO TYRINĖJIMAI 1999 M.

1999 m. VU tęsė Paalksnių vėlyvojo geležies amžiaus kapinyno (Kelmės r.) tyrinėjimus, pradėtus 1996 m. (žr. *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 147–150). Šis kapinynas yra privačioje valdoje – Paalksnių kaimo gyventojos E. Aleksandravičienės sode ir darže.

1999 m. tyrinėta kapinyno dalis, esanti į R nuo ankstesnių metų perkasų, sodo P dalyje, kur dar neužsodinta medžiais ir vaiskrūmiais. Iškastos 3 perkasos, buvusios viena šalia kitos. Bendras ištirtos dalies plotas – 87 m^2.

Jau ankstesnių metų tyrinėjimai parodė, kad kapinynas yra suardytas ariant lauką, sodinant medžius, kasant bulviarūsius ar kitos paskirties duobes. Be to, vėlyvojo geležies amžiaus kapinyno teritorijoje buvo laidota ir vėlesniu laikotarpiu.

1999 m. tyrinėjimų metu nepasisekė aptikti nė vieno nesuardyto vėlyvojo geležies amžiaus kapo. Buvo surinkta keli šimtai daiktų iš griautinių ir degintinių kapų. Dauguma jų aptikti iki 40 cm gylio juodos judintos žemės sluoksnyje. Vietomis šiame sluoksnyje aptikta degintinių žmonių kauliukų. Patys daiktai ariant dirvą buvo išblaškyti po visą tyrinėtą plotą. Dėl kapų suardymo neįmanoma kalbėti apie įkapių kompleksus. Galima tik trumpai aptarti tyrinėtame plote rastas atskiras daiktų grupes. Taip pat nurodyti, kad didelė dalis daiktų yra pabuvę ant laidotuvių laužo, tačiau tipologiniu požiūriu šie daiktai nesiskiria nuo aptiktų suardytuose griautiniuose kapuose. Kaip rodo visa ištirtos kapinyno dalies medžiaga, Paalksnių bendruomenėje pereita prie mirusiųjų deginimo X ir XI a. riboje (ar kiek vėliau).

Dalį surastų daiktų galima skirti vyrų karių įkapėms. Tai keli geležinių šarvų-grandininių marškinių fragmentai, geležinio dviašmenio kalavijo smaigalys (fragmento ilgis – 5,9 cm), žalvariniai kalavijų makštų galų apkalai, keli žalvariniai ir 1 geležinis kalavijų rankenų skersiniai, 1 toks balto metalo (sidabro?) skersinis, geležinis įmovinis ietigalis. Vyrų įkapėms tikriausiai priklausė keli geležiniai plačiaašmeniai pentiniai kirviai, įvairaus dydžio geležiniai peiliai, peiliai-skustuvėliai, skiltuvai su į išorę atriestais galais, įvairios formos ir dydžio geležinės diržų sagtys, dalis geležinių ylų,